

การดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา  
และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา  
Disciplinary Action on Civil Servants  
in Higher Education Institutions and Employees  
in Higher Education Institutions

กันตินันท์ นามตะ<sup>1</sup>

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี<sup>2</sup>

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุในการทำให้ การดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานใน สถาบันอุดมศึกษา และศึกษาแนวทางการป้องกันการกระทำผิดวินัยของข้าราชการพล เรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ใช้การ วิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้ นำมาแยกแยะเนื้อหาเป็นกลุ่มข้อมูล (Content analysis) ตามโครงสร้างเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ และนำมาพรรณนาความบรรยายสรุปอย่างเป็นระบบ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและสาเหตุในการทำให้การดำเนินการทางวินัย ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา คือ ปัญหาใน การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ปัญหาในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการสอบสวน ปัญหาในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาโทษฐานประพฤติดังกล่าว ปัญหาในการสั่งให้ข้าราชการ พลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พักราชการหรือออกจากราชการไว้ก่อน

<sup>1</sup>อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

<sup>2</sup>อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

แนวทางการป้องกันการกระทำผิดวินัยของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ควรมีการบัญญัติค่านิยมศัพท์ขยายความกรณีถือเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อลดปัญหาช่องว่างในการใช้อำนาจดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม โดยการบัญญัติเพิ่มเติมในส่วนของบทนิยาม มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 ว่า การกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หมายถึง ความผิดที่เกิดจากเจตนากระทำการ ละเว้นการกระทำหรือพยายามกระทำการ ควรแก้ไขโดยยกเลิกบทบัญญัติในมาตรา 50 วรรคสอง โดยแก้ไขเป็นว่า กรณีมีการสั่งพักราชการหรือออกจากราชการไว้ก่อน ในระหว่างการสอบสวน ให้ดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการสอบสวนได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และบัญญัติเพิ่มเป็นมาตรา 50 วรรคสามว่ากรณีไม่สามารถดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จตามความในวรรคสอง ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จต่อนายกสภามหาวิทยาลัยเพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวน กรณีเช่นนี้ให้ดำเนินการตามเท่าที่จำเป็น

**คำสำคัญ:** การดำเนินการทางวินัย, ข้าราชการพลเรือน, สถาบันอุดมศึกษาพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา

### Abstract

Research disciplinary action on civil servants in higher education institutions and employees in higher education institutions. The objective is to study the problems and causes of the disciplinary action of civil servants in higher education institutions. and employees in higher education institutions and study guidelines for preventing disciplinary actions of civil servants in higher education institutions And employees in higher education institutions by being ignorant of using qualitative research by collecting data using synthetic methods review literature from relevant documents and research, data that has been identified as

content analysis according to the content structure that has been defined. and to describe the briefing systematically according to the stated objectives.

The results showed that the problems and causes of disciplinary action in civil servants in higher education institutions and employees in higher education institutions are Problems in the appointment of the investigation committee Problems in finding facts and investigations problems in using discretion in considering punishment for evil conduct problems in ordering civil servants in higher education institutions stay in government or leave the government first.

Guidelines for preventing disciplinary action of civil servants in higher education institutions and employees in higher education institutions. By ignorance, there should be a definition of an extended term. The case is considered a serious disciplinary offense. should amend the law to reduce the gap in the exercise of discretion of the supervisor appropriately. By adding additional provisions in the definition of section 4 of the civil service regulations act in Higher education institutions, BE 2547 (2004) offenses caused by intent refrain from doing or trying to act Should be corrected by canceling the provisions of section 50 paragraph two, as amended In the case of an order to suspend or leave the government first during the investigation to complete the investigation within one hundred and eighty days from the date the chairman of the investigation committee has been informed of the appointment of the investigation committee and an additional provision as section 50, paragraph three, that in the event that the investigation cannot be completed in accordance with the second paragraph. The Commission shall investigate the cause of the investigation which is not completed

with the president of the university council to request an extension of the investigation period. In this case, proceed as necessary.

**Keywords:** Disciplinary Action, Civil Servants in Higher Education Institutions, Employees in Higher Education Institutions

## บทนำ

ธรรมชาติมนุษย์จะอยู่อาศัยร่วมกันเป็นกลุ่ม มนุษย์ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สังคมสงบสุขมนุษย์ก็มีความสุขเช่นกัน ในสังคมมนุษย์ประกอบด้วยองค์กรต่างๆ สลับซับซ้อน ประกอบกันเป็นสังคม องค์กรแต่ละองค์กรมีความสำคัญโดยมีกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อควบคุมความประพฤติ และเป็นเครื่องกำกับให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และปกติสุข สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานหรือองค์กรหนึ่งในสังคมที่มีบุคลากรจำนวนมาก ประกอบด้วยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา พนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานราชการ ลูกจ้าง ปฏิบัติงานอยู่ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตสู่สังคม ซึ่งการกำกับดูแลบุคลากรในสังกัดดังกล่าว นั้น ต้องมีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการปฏิบัติงาน (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, 2547) การจะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกสู่สังคมนั้นบุคลากรในองค์กรจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ แต่ในความเป็นจริงแล้วยังพบว่า มีบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานน่าพึงพอใจค่อนข้างน้อยจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีบุคลากรส่วนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยหวังผลตอบแทนเป็นที่ตั้งกระทำการเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันมิควรได้ ขาดจิตสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ จึงส่งผลให้มีความผิดพลาดด้านวินัยยังปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้มีการเสริมสร้างวินัย คุณธรรมจริยธรรมให้กับข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีการอบรม ให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ให้กับข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ใน

สังกัด แต่เมื่อมีจำนวนข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมาก ก็ยังมีข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาที่ถูกดำเนินการทางวินัย และถูกสั่งลงโทษเพิ่มขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญ ในการเสริมสร้างและพัฒนา วินัยของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 80 ได้บัญญัติแนวนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า รัฐต้อง ดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม มาตรา 80 (3) พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษา กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพข้าราชการพลเรือนใน สถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของโลก รวมทั้งปลูกฝังให้นักเรียนนักศึกษามีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550)

จากการศึกษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนใน สถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 แล้วเห็นว่า มีบางมาตรามีปัญหาในการบังคับใช้ ซึ่งได้ นำมาศึกษาในการศึกษา

ประการที่หนึ่ง ปัญหาในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา 49 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชา ในกรณีที่ข้าราชการพลเรือน ในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาผู้ใดถูกกล่าวหาโดยมีหลักฐาน ตามสมควรว่าได้กระทำความผิดวินัย หรือความปรากฏต่อผู้บังคับบัญชาว่าข้าราชการ พลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัย แต่ มีข้อยกเว้นในกรณีทำการกระทำความผิดวินัยที่มีโทษความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือเป็นกรณี ความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่ ก.พ.อ. กำหนด จะไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ อันเป็นการบัญญัติถ้อยคำยังไม่ชัดเจนในความหมายหรือคำนิยามของคำว่าความผิด วินัยร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงว่ามีขอบเขตน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นสิ่งที่จะสะท้อนให้เห็น ว่าการบัญญัติกฎหมายยังไม่มีมาตรการหรือเข้มขันพอที่จะนำไปสู่ซึ่งกระทำความผิดมา ลงโทษทางวินัยจากการสอบสวนภายในของหน่วยงานหรือสถาบันอุดมศึกษาได้ ซึ่งจะ

ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจในการตีความในลักษณะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อบุคลากรในสังกัดตนเองต่อไป และในทางเดียวกันก็ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมภายนอกสถาบันการศึกษาเช่นเดียวกัน

ประการที่สอง ปัญหาในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการสอบสวน ตามมาตรา 52 ซึ่งบัญญัติให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวน และโดยเฉพาะให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ เรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือนิติบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอบสวน ชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดชี้แจงหรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน และเรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใดๆ มาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน แต่บทบัญญัติตามมาตรา 52 นี้ เป็นการให้อำนาจแก่คณะกรรมการสอบสวนในการเรียกพยานเอกสาร พยานบุคคลมา ให้ข้อมูล หรือให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม เท่านั้น แต่ไม่มีบทกำหนดโทษสำหรับผู้ไม่ให้ความร่วมมือในการแสวงหาข้อเท็จจริงดังกล่าว ทำให้การแสวงหาข้อเท็จจริงจากการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนไม่มีประสิทธิภาพ การบัญญัติกฎหมายมาตรา 52 ไม่สามารถใช้ให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงจากการสอบสวนจากพยานเอกสาร พยานวัตถุและพยานบุคคล ควรมีมาตรการการลงโทษขั้นเด็ดขาดแก่ผู้ไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อเท็จจริง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการสอบสวนความผิดวินัยของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา

ประการที่สาม ปัญหาในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาโทษฐานประพฤติชั่ว ตามมาตรา 44 ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานกระทำความผิดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 นี้ มีปัญหาในการพิจารณาว่าพฤติการณ์ใดควรเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ทั้งนี้เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 44 บัญญัติอย่างกว้างๆ ไว้ว่า

“ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตน

และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใดๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง”

เห็นได้ว่าถ้อยคำในกฎหมายมาตรา 44 วรรคสองตอนท้ายที่ว่า “...กระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง” จึงเป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาแต่ละคนที่จะพิจารณาเองว่าพฤติการณ์ใดบ้างเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง แนวทางการพิจารณาเรื่องการกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง จึงขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวางทั้งที่กฎหมายบัญญัติไว้เพียงประโยคสั้นๆ เท่านั้น

ประการที่สี่ ปัญหาในการสั่งให้ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พักราชการหรือออกจากราชการไว้อ่อน ตามมาตรา 50 ที่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการสั่งพักราชการ หรือออกจากราชการไว้อ่อนไว้อย่างชัดเจน โดยให้เป็นไปตามข้อกำหนดในข้อบังคับของสภาสถาบันอุดมศึกษาแต่ละสถาบัน ซึ่งไม่มีความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ในเรื่องกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเพื่อให้เป็นไปในแนวเดียวกันอันจะก่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานบนมาตรฐานเดียวกันของทุกสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและกะทบสิทธิของผู้ถูกสอบสวนน้อยที่สุด เพราะว่าการสั่งพักราชการหรือออกจากราชการไว้อ่อนในระหว่างการสอบสวนนั้นเป็นเหตุให้บุคคลนั้นๆ ได้รับความเสื่อมเสียชื่อเสียง ได้รับความเสียหายทางสังคมเพราะในระหว่างกำหนดระยะเวลาพักราชการหรือออกจากราชการไว้อ่อนดังกล่าวอาจได้รับการครหานินทาจากคนในสังคมว่ากระทำความผิด ซึ่งผลของคณะกรรมการสอบสวนยังไม่ปรากฏเป็นยุติแน่ชัดว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจริงหรือไม่

ปัจจุบันมีสถานศึกษาเกิดขึ้นมากมาย เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นด้านการสร้างคนหรือการศึกษาเป็นหลัก โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ที่ถือว่ามีความสำคัญต่อการสร้างบุคลากรที่จะเติบโตขึ้นมาเป็นอนาคตของชาติต่อไป ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเองก็สามารถแบ่งย่อยออกไปได้หลายประเภท ตามลักษณะของการจัดการเรียนการสอน

โดยหลักๆจะเป็นวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ซึ่งมีทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ส่วนของการบริหารจัดการของแต่ละมหาวิทยาลัยนั้นมีความแตกต่างกัน เพื่อให้การจัดการศึกษานั้นบรรลุผล การปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ที่จะดูแลให้นักศึกษานั้นเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ดังนั้นแต่ละมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องมีการเพิ่มอัตราค่าจ้างของบุคลากรด้วย เมื่อบุคลากรมีเพิ่มขึ้น การบริหารจัดการบุคลากรจึงเป็นอีกประเด็นที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยแต่ละมหาวิทยาลัยจะมีการบัญญัติถึงจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานของบุคลากรเอาไว้ เนื่องจากมองเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนของบุคลากรที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุในการทำให้การดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา เกิดความล่าช้า
2. เพื่อทราบถึงแนวทางการป้องกันการกระทำผิดวินัยของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำเอา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา มาวิเคราะห์วินิจฉัย ประกอบกับการสังเกตศึกษาเจาะลึกสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องหรืออยู่ในกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้แก่ ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา ในหลายพื้นที่ ตามหลักการของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำ

ข้อมูลมาวิเคราะห์หาคำตอบทางแก้ไขปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยข้าราชการ พลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา

## เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เพื่อทำความเข้าใจแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview)

## การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และการสัมภาษณ์ นำมาแยกแยะเนื้อหาเป็นกลุ่มข้อมูล (content analysis) ตามโครงสร้างเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ และนำมาพรรณนาความบรรยายสรุปอย่างเป็นระบบ

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาแยกแยะเนื้อหาสาระเป็นกลุ่มข้อมูล และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำมาบรรยายสรุปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

## ผลการวิจัย

1. ปัญหาและสาเหตุในการทำให้การดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา

1.1 ปัญหาในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา 49 ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 49 บัญญัติ ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาผู้ใดถูกกล่าวหาโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าได้กระทำความผิดวินัย หรือความปรักถ้อยผู้บังคับบัญชาว่าข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสอบสวนโดยพลัน และต้องสอบสวนให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้า เว้นแต่เป็นกรณีความผิดวินัยที่มิใช่

ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือเป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่ ก.พ.อ. กำหนด จะไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ กฎ ก.พ.อ. ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2549 (ว่าด้วยความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 มีสาระสำคัญ ดังนี้

ข้อ 1. ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในกรณีกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

ข้อ 2. ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้รับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวน หรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

ข้อ 3. ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาผู้ใดกระทำความผิดจรรยาบรรณวิชาชีพโดยองค์กรวิชาชีพได้วินิจฉัยว่าเป็นการกระทำความผิดจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างร้ายแรง

จากบทบัญญัติดังกล่าว จึงทำให้เกิดปัญหาในการตีความว่ากรณีใดเป็นความผิดวินัยที่มีโทษความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและกรณีใดเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 กำหนดไว้อย่างชัดเจน อันนำมาสู่การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการที่จะวินิจฉัยจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหา จากการใช้ดุลพินิจในภายหลังว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวเช่นนั้น เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัย ซึ่งหากไม่กำหนดไว้ให้ชัดเจนว่ากรณีใดเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงอาจทำให้ผู้บังคับบัญชาตีความเข้าใจหรือตีความโดยมีลักษณะเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดนั้นเพื่อไม่ให้รับโทษในความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยมีโทษถึงขั้นปลดออก หรือไล่ออก เพราะหากเป็นกรณีที่ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจตีความว่าการกระทำความผิดจากข้อเท็จจริงเป็นความผิดวินัยที่มีโทษความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้วผู้บังคับบัญชาจะไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ ซึ่งการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการตีความลักษณะเอื้อประโยชน์แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำ

ความผิดซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชานั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาในภายหลังในเมื่อผู้ที่ได้รับความเสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ที่กล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษากระทำผิดวินัย เห็นว่าการใช้ดุลพินิจตีความของผู้บังคับบัญชาดังกล่าวไม่ถูกต้อง และไม่พอใจในคำสั่งของผู้บังคับบัญชา อาจมีการนำคำสั่งหรือข้อเท็จจริงดังกล่าวไปฟ้องยังศาลปกครองได้ เพื่อขอให้ศาลปกครองยกเลิกคำสั่งดังกล่าว ซึ่งหากศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้วย่อมทำให้คำสั่งอันเกิดจากการใช้ดุลพินิจในการตีความถูกมองว่าไม่ยุติธรรม และอาจไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม หรือในกรณีความผิดอาญาที่ผู้ได้รับความเสียหาย หรือผู้กล่าวหาข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาว่ากระทำความผิดทางอาญา แล้วผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจตีความว่าการกระทำจากข้อเท็จจริงที่มีการกล่าวหา นั้นเป็นความผิดวินัยที่มีใช้ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้ว ผู้บังคับบัญชาจะไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ ซึ่งหากการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว เป็นการตีความลักษณะเอื้อประโยชน์แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชานั้น อาจเกิดปัญหาในภายหลัง เช่น ผู้ที่ได้รับความเสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ที่กล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษากระทำผิดวินัย เห็นว่าการใช้ดุลพินิจตีความของผู้บังคับบัญชาดังกล่าวไม่ถูกต้อง และไม่พอใจในคำสั่งของผู้บังคับบัญชา บุคคลดังกล่าวอาจนำข้อเท็จจริงจากการกระทำของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้องในความผิดนั้น และพนักงานอัยการได้สั่งฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลและศาลได้ประทับรับฟ้องตามขั้นตอนแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งจะทำให้เห็นได้ว่า การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาไม่ถูกต้อง ไม่เป็นที่ยอมรับและไม่ได้ดำเนินการให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวนั้น ผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดที่ควรแก้ไขให้กฎหมายมีความชัดเจนในการกำหนดกรอบในการใช้ดุลพินิจตีความข้อเท็จจริง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเที่ยงตรงแม่นยำมากกว่า และไม่ก่อให้เกิดข้อครหาจากการใช้ดุลพินิจ และมีความยุติธรรมโปร่งใสแน่นอนชัดเจนในการใช้อำนาจปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

## 1.2 ปัญหาในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการสอบสวน ตามมาตรา 52

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 52 ที่บัญญัติ “ให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกรรมการสอบสวน และโดยเฉพาะให้มีอำนาจ

(1) เรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐหรือนิติบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอบสวน ชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

(2) เรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใดๆ มาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน”

จากบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายว่า การให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนและให้มีอำนาจเรียกกระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐหรือนิติบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอบสวน ชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน หรือมีอำนาจเรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใดๆ มาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวนนั้น เป็นการบัญญัติกฎหมายในลักษณะขอความร่วมมือจากหน่วยงานหรือบุคคลต่างๆ เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการสอบสวนของกรรมการสอบสวน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นคือกรณีหน่วยงานหรือบุคคลต่างๆ เหล่านั้นไม่ให้ความร่วมมือในการจัดส่งเอกสารที่เป็นประโยชน์ในการสอบสวน หรือไม่มาให้ถ้อยคำตามที่เรียกมาชี้แจง ก็ไม่มีบทบังคับหน่วยงานหรือบุคคลต่างๆ เหล่านั้น ทำให้การสอบสวนไม่ได้รับข้อเท็จจริง การสอบสวนไม่มีประสิทธิภาพ เกิดปัญหาการสอบสวนล่าช้า และปัญหาอื่นๆ ตามมาเนื่องจากการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษานี้ เป็นเรื่องที่กระทบต่อชื่อเสียง เกียรติคุณของบุคคลที่ถูกกล่าวหา เพราะฉะนั้น ควรเร่งให้มีการสอบสวนอยู่ในกรอบกำหนดระยะเวลาโดยการสอบสวนต้องแล้วเสร็จโดยได้รับข้อมูลความจริงอันนำมาสู่การพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาด้วย โดย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับขั้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานสอบสวนในกระบวนการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนได้ปฏิบัติตามหมายการที่จะให้บุคคลใดมาที่พนักงานสอบสวนเนื่องในการสอบสวน ต้องมีหมายเรียกของพนักงานสอบสวน

ขั้นตอนการออกหมายเรียกของพนักงานสอบสวนหมายเรียกต้องทำเป็นหนังสือและมีข้อความดังต่อไปนี้

- (1) สถานที่ที่ออกหมาย
- (2) วันเดือนปีที่ออกหมาย
- (3) ชื่อและตำบลที่อยู่ของบุคคลที่ออกหมายเรียกให้มา
- (4) เหตุที่ต้องเรียกผู้นั้นมา
- (5) สถานที่ วันเดือนปีและเวลาที่จะให้ผู้นั้นไปถึง
- (6) ลายมือชื่อและประทับตราของศาล หรือลายมือชื่อและตำแหน่ง

เจ้าพนักงานผู้ออกหมาย

และในการกำหนดวันและเวลาที่จะให้มาตามหมายเรียกนั้น ให้พึงระลึกถึงระยะทางใกล้ไกล เพื่อให้ผู้ถูกเรียกมีโอกาสมาถึงตามวันเวลากำหนดในหมาย

กรณีบุคคลใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่จัดส่งเอกสารตามหมายเรียก เป็นเหตุที่จะออกหมายจับซึ่งมีโทษตามประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ ผู้ใดขัดขืนคำสั่งบังคับตามกฎหมายของพนักงานสอบสวน ซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้ใดขัดขืนคำสั่งบังคับตามกฎหมายของพนักงานสอบสวน ซึ่งให้ส่งหรือจัดการส่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด หรือให้ถ้อยคำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อพิจารณาการดำเนินการสอบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายอาญา เห็นว่าได้ผลสำเร็จจากการสอบสวนมากกว่าการสอบสวนของกรรมการสอบสวนตาม

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาฉบับนี้ คำว่า “เรียก” กับคำว่า “หมายเรียก” ผลของการไม่ปฏิบัติตามการเรียก และหมายเรียก ก็มีผลแตกต่างกันอยู่แล้ว การเรียกนั้นเป็นลักษณะการขอความร่วมมือ แต่หมายเรียกนั้นมีลักษณะการขอความร่วมมือเชิงบังคับเนื่องจากมีบทกำหนดโทษทางอาญาไว้แก่ผู้ได้รับหมายเรียกในกรณีไม่มาหรือไม่จัดส่งเอกสารตามหมายเรียก จะเห็นได้จากตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 52 นี้ ไม่ได้บัญญัติว่า เมื่อเรียกมาให้ถ้อยคำหรือเรียกเอกสารที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานนั้นๆ แล้ว หากบุคคลดังกล่าวไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งเอกสาร ตามที่เรียกแล้วจะมีผลหรือมีบทกำหนดโทษเป็นอย่างไร ทำให้การสอบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงมีช่องว่างของกฎหมาย การสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนนั้นไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแสวงหาข้อเท็จจริง เช่นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยกระทำความผิดทางเพศต่อนักศึกษา ขั้นตอนการดำเนินการสอบสวนก็เป็นการดำเนินการของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในการสอบสวนก็จะมี การรวบรวมพยานหลักฐานจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดนั้น และพนักงานสอบสวนก็จะมีหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่างๆ ในขณะเดียวกันผู้ที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในคดีนั้นก็จะพยายามที่จะหาข้อต่อสู้ของตนเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนให้จนได้ ซึ่งหากพิจารณาแล้ว ในการสอบสวนของคดีที่เกี่ยวกับความผิดทางเพศนี้ นับได้ว่าเป็นคดีอาชญากรรมประเภทหนึ่งที่มีลักษณะความร้ายแรงและมีผลกระทบต่องสังคมในสถาบันอุดมศึกษานั้น โดยทั่วไปในการรวบรวมพยานหลักฐานนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากขาดพยานหลักฐานที่จะยืนยันหรือพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นอาจารย์ มีผู้คนที่ให้ความเคารพยำเกรงเป็นอย่างมาก หากคณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือรู้เห็นในเหตุการณ์นั้น และเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์มาให้ถ้อยคำเพื่อทราบข้อเท็จจริง แต่บุคคลดังกล่าวไม่กล้ามาให้ถ้อยคำเนื่องจากกลัวผู้ถูกกล่าวหา ทำให้หลักฐานไม่เพียงพอในการเอาผิดกับผู้กระทำความผิด ซึ่งเมื่อเกิดคดีที่เป็นเรื่องคดีความผิดเกี่ยวกับเพศแล้ว ผู้เสียหายซึ่งเป็นนักศึกษามักจะไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลด้วยเหตุผลต่างๆ มากมาย ทำให้ยากต่อการนำพยานหลักฐานมาดำเนินคดีผู้ที่กระทำความผิดนี้ เห็นได้ว่าเมื่อเรียกแล้วไม่มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงคณะกรรมการสอบสวนก็ไม่มีอำนาจลงโทษบุคคลนั้นๆ

ได้ นี่คือช่องว่างของกฎหมายที่เขียนในลักษณะไม่ครอบคลุม ไม่มาตามที่เรียกมาให้ ถ้อยคำหรือให้คำชี้แจงแล้วกฎหมายนี้ไม่มีบทกำหนดโทษบัญญัติไว้ ทำให้เป็นอุปสรรคในการสอบสวนหรือแสวงหาข้อเท็จจริงของคณะกรรมการสอบสวน

จึงเห็นว่า ควรกำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจขอศาลออกหมายเรียกพยานเอกสาร พยานบุคคล เช่นเดียวกับที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ไม่ให้ความร่วมมือไม่มาให้ถ้อยคำชี้แจง หรือไม่จัดส่งเอกสารตามหมายเรียกของกรรมการสอบสวน ดังที่มีบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีความผิดทางวินัยของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษานั้นด้วย และเพื่อให้การนำกฎหมายไปบังคับใช้เกิดประสิทธิภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริง และเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาที่ถูกกล่าวหาขึ้นด้วย

### 1.3 ปัญหาในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาโทษฐานประพฤติชั่ว ตามมาตรา 44

ในประเด็นนี้จะวิเคราะห์ปัญหาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ใช้กับข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งหมายความถึงบุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งให้รับราชการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือนในสถาบันอุดมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาหมายความว่า สถานศึกษาของรัฐในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญา แต่ไม่รวมถึงสถานศึกษาของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการ แม้จะมีประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องร่วมกระทำผิดด้วยก็จะลงโทษทางวินัยแก่ประชาชนนั้นไม่ได้ กฎหมายว่าด้วยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาเป็นกฎหมายที่สำคัญต่อการกำหนดหน้าที่และควบคุมความประพฤติของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และเป็นเครื่องมือให้ผู้บังคับบัญชาใช้ควบคุมผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งโดยชอบด้วยกฎหมายและในขณะเดียวกันก็ใช้ในการควบคุมความประพฤติของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาได้อีกด้วย

ซึ่งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาผู้ใดประพฤติผิดจรรยาบรรณที่เป็นความผิดวินัยหรือผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัตินี้

โทษทางวินัยมี 5 สถาน คือ

ภาคทัณฑ์

ตัดเงินเดือน

ลดขั้นเงินเดือน

ปลดออก

ไล่ออก

โทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือน ตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 กฎหมายบัญญัติไว้เช่นเดียวกัน

ในการวินิจฉัยว่า ผู้กระทำความผิดวินัยคนใดควรได้รับโทษในระดับใดและอย่างไรนั้น จะเกี่ยวข้องกับเรื่องการพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับหลัก 4 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักมนุษยธรรม หลักความเป็นธรรม และหลักนโยบายของทางราชการ ซึ่งได้ศึกษามาในทฤษฎีการใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับการพิจารณาลงโทษทางวินัยคือการใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง และการใช้ดุลพินิจในการเสนอแนะการลงโทษ ซึ่งปัญหาในการใช้ดุลพินิจเบื้องต้นสำหรับการพิจารณาดำเนินการทางวินัยแก่ผู้กระทำความผิดก็คือ การวินิจฉัยว่าความผิดที่เกิดขึ้นถือเป็นความผิดวินัยร้ายแรงหรือไม่ เนื่องจากกระบวนการสอบสวนตลอดจนการลงโทษจะมีความแตกต่างกันสำหรับการดำเนินการทางวินัยร้ายแรงและไม่ร้ายแรง

1.4 ปัญหาในการสั่งให้ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พักราชการหรือออกจากราชการไว้ก่อน ตามมาตรา 50

ข้อความในมาตรา 50 ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 ที่บัญญัติว่า “ในระหว่างการสอบสวน จะนำเหตุแห่งการถูกสอบสวนมาเป็นข้ออ้างในการดำเนินการใดให้กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกสอบสวนไม่ได้ เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาจะสั่งพักราชการ หรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสอบสวน

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการสั่งพักราชการหรือการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนและผลแห่งการสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับที่ออกตามมาตรา 17”

มาตรา 50 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการสั่งพักราชการ หรือออกจากราชการไว้ก่อนไว้อย่างชัดเจน โดยให้เป็นไปตามข้อกำหนดในข้อบังคับของสภาสถาบันอุดมศึกษาแต่ละสถาบัน ซึ่งไม่มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันในเรื่องกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเพื่อให้เป็นไปในแนวเดียวกันอันจะก่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานบนมาตรฐานเดียวกันของทุกสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและกระทบสิทธิของผู้ถูกสอบสวนน้อยที่สุด เพราะว่าการสั่งพักราชการหรือออกจากราชการไว้ก่อนในระหว่างการสอบสวนนั้นเป็นเหตุให้บุคคลนั้นๆ ได้รับความเสียหายชื่อเสียง ได้รับความเสียหายทางสังคมเพราะในระหว่างกำหนดระยะเวลาพักราชการหรือออกจากราชการไว้ก่อนดังกล่าวอาจได้รับการครหานินทาจากคนในสังคมว่ากระทำความผิด ซึ่งผลของคณะกรรมการสอบสวนยังไม่ปรากฏเป็นยุติแน่ชัดว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจริงหรือไม่

## 2. แนวทางการป้องกันการกระทำผิดวินัยของข้าราชการพลเรือนใน สถาบันอุดมศึกษา และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

จากปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 ในหมวดว่าด้วยวินัย การรักษาวินัย และการดำเนินการทางวินัย อันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางแก้ไข ดังต่อไปนี้

1. กรณีตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 49 เพื่อลดปัญหาการตีความของผู้บังคับบัญชาว่ากรณีใดเป็นความผิดวินัยที่มีใช้ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงอันนำไปสู่การใช้ดุลพินิจไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงนั้น ควรมีการบัญญัติคำนิยามศัพท์ขยายความกรณีถือเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 โดยบัญญัติว่า “กรณีถือเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่

(1) การกระทำที่เป็นปรีกษณ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) กระทำผิดอาญาโดยได้รับคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ซึ่งไม่ใช่

ความผิดฐานกระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ

(3) กระทำผิด

(4) จรรยาบรรณวิชาชีพอย่างร้ายแรง ได้แก่ แก้ไขผลการเรียนหรือผลสอบของนักศึกษาโดยมิชอบ มีหน้าที่ออกข้อสอบแล้วเปิดเผยข้อสอบโดยมิชอบ แอบอ้างเอาผลงานวิชาการของผู้อื่นมาเป็นของตน ล่วงละเมิดทางเพศหรือประพฤติอนาจารในทางชั่วร้ายแก่นิสิต นักศึกษา หรือนักเรียน”

2. กรณีปัญหาในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการสอบสวน ตามมาตรา 52 ควรมีการเพิ่มเติมเป็น มาตรา 52 ว่า ให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกรรมการสอบสวน และโดยเฉพาะให้มีอำนาจ

(1) ออกหมายเรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐหรือนิติบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอบสวน ชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

(2) ออกหมายเรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใดๆ มาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

และเพิ่มเติมเป็นบทบัญญัติ มาตรา 52 วรรคสอง ว่า หลักเกณฑ์ วิธีการ ออกหมายเรียกตามวรรคก่อนให้นำบทบัญญัติมาตรา 52 ถึง 56 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

และเพิ่มเติมเป็นบทบัญญัติ มาตรา 52 วรรคสาม ว่า ผู้ใดขัดขืนคำสั่งบังคับตามกฎหมายของกรรมการสอบสวน ตามวรรคหนึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา 168 ถึง 169 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

3. กรณีปัญหาในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาโทษฐานประพฤตชั่ว ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 44 ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อลดปัญหาช่องว่างในการใช้อำนาจดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม โดยการบัญญัติเพิ่มเติมในส่วนของบทนิยาม มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2547 ว่า การ

กระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤดิชั่วอย่างร้ายแรงหมายถึง ความผิดที่เกิดจากเจตนา  
กระทำการ ละเว้นการกระทำหรือพยายามกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) กรณีเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางพาหนะเดินทางหรือเงิน  
อื่นๆ ในทำนองเดียวกันนี้จากราชการเป็นเท็จ

(2) ทุจริตในการสอบอันเกี่ยวกับการเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งหรือ  
เปลี่ยนสายงาน

(3) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(4) กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดอัน  
เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดอันเกี่ยวกับการก่อการร้าย ความผิดอัน  
เกี่ยวกับการปกครอง ความผิดอันเกี่ยวกับการยุติธรรม ความผิดอันเกี่ยวกับความสงบ  
สุขของประชาชน ความผิดอันเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเอกสารราชการ  
ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดอันเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง ความผิดอันเกี่ยวกับ  
ศาสนา

ซึ่งการบัญญัติในลักษณะดังกล่าวข้างต้นจะก่อให้เกิดความชัดเจนในตัว  
กฎหมาย เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจลงโทษทางวินัย ผู้ปฏิบัติงานด้านวินัยใน  
สถาบันอุดมศึกษา และข้าราชการที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติระเบียบ  
ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2547 นี้ มีความกระจ่างชัดในการวินิจฉัย  
และปฏิบัติ

4. ปัญหาในการสั่งให้ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พักราชการ  
หรือออกจากราชการไว้ก่อน ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนใน  
สถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2547 มาตรา 50 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในระหว่างการสอบสวน  
จะนำเหตุแห่งการถูกสอบสวนมาเป็นข้ออ้างในการดำเนินการใดให้กระทบต่อสิทธิของผู้  
ถูกสอบสวนไม่ได้ เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาจะสั่งพักราชการ หรือสั่งให้ออกจากราชการไว้  
ก่อนตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสอบสวน

## สรุปและอภิปรายผล

ปัญหาและสาเหตุในการทำให้การดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา ดังเช่น ปัญหาในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา 49 จากบทบัญญัติดังกล่าว จึงทำให้เกิดปัญหาในการตีความว่ากรณีใดเป็นความผิดวินัยที่มีใช้ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและกรณีใดเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 กำหนดไว้อย่างชัดเจน อันนำมาสู่การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการที่จะวินิจฉัยจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหา จากการใช้ดุลพินิจในภายหลังว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวเช่นนั้น เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัย ซึ่งหากไม่กำหนดไว้ให้ชัดเจนว่ากรณีใดเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงอาจทำให้ผู้บังคับบัญชาตีความเข้าข้างหรือตีความโดยมีลักษณะเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดนั้นเพื่อไม่ให้รับโทษในความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยมีโทษถึงขั้นปลดออก หรือไล่ออก เพราะหากเป็นกรณีที่ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจตีความว่าการกระทำความผิดจากข้อเท็จจริงเป็นความผิดวินัยที่มีใช้ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้วผู้บังคับบัญชาจะไม่ตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ ซึ่งการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการตีความลักษณะเอื้อประโยชน์แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชานั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาในภายหลังในเมื่อผู้ที่ได้รับความเสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ที่กล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษากระทำความผิดวินัย เห็นว่าการใช้ดุลพินิจตีความของผู้บังคับบัญชาดังกล่าวไม่ถูกต้อง และไม่พอใจในคำสั่งของผู้บังคับบัญชา อาจมีการนำคำสั่งหรือข้อเท็จจริงดังกล่าวไปฟ้องยังศาลปกครองได้ เพื่อขอให้ศาลปกครองยกเลิกคำสั่งดังกล่าว

ซึ่งหากศาลปกครองมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้วย่อมทำให้คำสั่งอันเกิดจากการใช้ดุลพินิจในการตีความถูกมองว่าไม่ยุติธรรม และอาจไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม หรือในกรณีความผิดอาญาที่ผู้ได้รับความเสียหาย หรือผู้กล่าวหาข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาว่ากระทำ

ความผิดทางอาญา แล้วผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจตีความว่าการกระทำจากข้อเท็จจริงที่มีการกล่าวหาเป็นความผิดวินัยที่มีใช้ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้ว ผู้บังคับบัญชาไม่ต้องคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ ซึ่งหากการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นการตีความลักษณะเอื้อประโยชน์แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชานั้น อาจเกิดปัญหาในภายหลังเช่น ผู้ที่ได้รับความเสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ที่กล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษากระทำความผิดวินัย เห็นว่าการใช้ดุลพินิจตีความของผู้บังคับบัญชาดังกล่าวไม่ถูกต้อง และไม่พอใจในคำสั่งของผู้บังคับบัญชา บุคคลดังกล่าวอาจนำข้อเท็จจริงจากการกระทำของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้องในความผิดนั้น และพนักงานอัยการได้สั่งฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลและศาลได้ประทับรับฟ้องตามขั้นตอนแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งจะทำให้เห็นได้ว่า การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาไม่ถูกต้อง ไม่เป็นที่ยอมรับและไม่ได้ดำเนินการให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวนั้น ผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดที่ควรแก้ไขให้กฎหมายมีความชัดเจนในการกำหนดกรอบในการใช้ดุลพินิจตีความข้อเท็จจริง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเที่ยงตรงแม่นยำมากกว่า และไม่ก่อให้เกิดข้อครหาจากการใช้ดุลพินิจ และมีความยุติธรรมโปร่งใสแน่นอนชัดเจนในการใช้อำนาจปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

จากลักษณะดังกล่าว จึงควรแก้ไขโดยยกเลิกบทบัญญัติในมาตรา 50 วรรคสอง และแก้ไขเป็นว่า กรณีมีการสั่งพักราชการหรือออกจากราชการไว้ก่อน ในระหว่างการสอบสวน ให้ดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการสอบสวนได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยบัญญัติเพิ่มเป็นมาตรา 50 วรรคสาม ว่า กรณีไม่สามารถดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จตามความในวรรคสอง ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จต่อนายกสภามหาวิทยาลัยเพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวน กรณีเช่นนี้ให้ดำเนินการตามเท่าที่จำเป็น และควรกำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจขอศาลออกหมายเรียกพยานเอกสาร พยานบุคคล เช่นเดียวกับที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ไม่ให้ความร่วมมือไม่มาให้ถ้อยคำ

ชี้แจงหรือไม่จัดส่งเอกสารตามหมายเรียกของกรรมการสอบสวน ดังที่มีบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีความผิดทางวินัยของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษานั้นด้วย และเพื่อให้การนำกฎหมายไปบังคับใช้เกิดประสิทธิภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริง และเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาที่ถูกกล่าวหาด้วย

### เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2548). *คำอธิบายกฎหมายอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: หจก.จิรัชการพิมพ์.
- ประวิณ ณ นคร. (2556). *คู่มือการศึกษาวินัยข้าราชการสำหรับผู้บังคับบัญชา*. สำนักงาน ก.พ.
- ภัทรพร อุทัยธรรม. (2551). *ปัญหากฎหมายในการพิจารณาความผิดของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ล่วงละเมิดทางเพศต่อนักศึกษา*. (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2545). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและการกระทำทางปกครอง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วิวัฒน์ พลโยธา. (2517). *กระบวนการพิจารณาความผิดทางวินัยของข้าราชการพลเรือน (ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการ กรมปกครอง*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- อภิรักษ์ พูนวัฒนานุกูล. (2551). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).